

Finansskatt – mange spørsmål, noen svar

Finansskatten er såpass ny at det finnes få rettskilder utover loven, stortingsvedtaket og forarbeidene. Med få rettskilder blir det ofte mange spørsmål og få svar, og i denne artikkelen vil jeg forsøke å svare på noen av disse spørsmålene. Fokus blir først og fremst på finansskatt på lønn.

Advokat
Øyvind Harila
Sticos

Finansskatt ble innført i 2017 for å oppveie at finansielle tjenester er unntatt merverdiavgift. Skatten er utformet slik at Statistisk sentralbyrås Standard for næringsgruppering er av avgjørende betydning. Standarden er et statistisk verktøy som ikke er laget med tanke på beskatning, og presisjonen er dermed lavere enn det som er ønskelig ut i fra et skatterettslig perspektiv. I visse tilfeller er det uklart om en arbeidsgiver er omfattet av skatten eller ikke. Det som derimot er klart, er at skatten omfatter mer enn det man tradisjonelt tenker på som finansnæringen.

Siden finansskatten er såpass ny, er det få rettskilder utover loven, stortingsvedtaket og forarbeidene. Det er meg bekjent ikke blitt publisert noen dommer eller vedtak fra skatteklagenemda hvor finansskatt har vært et tema. Jeg er heller ikke kjent med at skatten er grundig gjennomgått i juridisk litteratur. I Skatte-ABC er hovedreglene forklart, men gjennomgangen er ikke særlig detaljert.

Hovedreglene

Finansskatten består av to deler. For det første har vi finansskatt på lønn. Dette er kort sagt en fem prosent ekstra arbeidsgiveravgift.¹

For det andre er det innført en særlig skattesats på 25 % som gjelder for selskaper og innretninger som både er selvstendige skattesubjekter og som betaler finansskatt på lønn.² Dette er to prosentpoeng mer enn det andre skattytere må betale på alminnelig inntekt. Merk at denne særlige skattesatsen ikke gjelder for personlige næringsdrivende eller ansvarlige selskaper.

I denne artikkelen vil jeg fokusere på finansskatt på lønn, siden den særlige inntektsskattesatsen bare gjelder for skattytere som betaler finansskatt på lønn. Jeg har likevel tatt med noen bemerkninger helt til slutt i artikkelen.

Hvem må betale finansskatt på lønn?

Finansskatt på lønn skal betales av alle arbeidsgivere som har ansatte som utfører finansielle aktiviteter.³ Finansielle aktiviteter er aktiviteter som faller inn under næringshovedområde K i

SSBs Standard for Næringsgruppering (SN2007). Standarden kan du finne på SSBs sider: ssb.no/klasse/klassifikasjoner/6/koder

Selve loven har ingen nedre grense for hvor mye finansielle aktiviteter som må utføres før det ilegges finansskatt, men i stortingsvedtaket er det oppstilt tre unntak.

Det viktigste unntaket gjelder for arbeidsgivere hvor mindre enn 30 % av de totale lønnskostnadene er knyttet til finansielle aktiviteter.⁴ Arbeidsgivere som overstiger grensen på 30 % må betale finansskatt på all lønn, også den som er tilknyttet andre aktiviteter.

Merk at det er andelen lønnskostnader som er avgjørende. Hvilken aktivitet som genererer inntekter, er altså ikke relevant i denne sammenheng. Det er heller ikke direkte et spørsmål om hvor

² Jf. Stortingets skattevedtak § 3-3 andre ledd.

³ Jf. folketrygdloven § 23-2a.

⁴ Jf. stortingsvedtaket § 2 første ledd.

AKTUARBREGNINGER OG TJENESTER

Kollektiv pensjonsforsikring.
Aktuarberegning av pensjonsforpliktelser utføres av NIA til konkurransedyktige priser. Hurtig leveringstid.

NIA – Nordic Insurance Administration AS

Forskningsparken –Gaustadalleen 21 – 0349 Oslo
Tlf: 99 56 89 48 – E-post: nia@aktuar.com

¹ Jf. folketrygdloven § 23-2a og Stortingets finansskattevedtak § 5.

stor andel av arbeidstidene som blir brukt på de forskjellige aktivitetene. Timebruken kan naturlig nok være en komponent i beregningen av lønnskostnadene til de forskjellige aktivitetene, men man må da ta hensyn til at forskjellige ansatte gjerne har forskjellig timelønn. Det kan f.eks. tenkes at de ansatte som driver med finansielle aktiviteter har såpass mye høyere lønn enn de som driver med andre aktiviteter, at lønnskostnaden for den første gruppen overstiger 30 % selv om denne gruppen har langt mindre enn 30 % av antall årsverk. Selvsagt kan man også tenke seg den motsatte situasjonen.

I beregningen av andelen lønnskostnader kan arbeidsgiveren velge å ta utgangspunkt enten i lønn for foregående inntektsår, eller lønn i januar i inntektsåret. Hvis arbeidsgiver ikke hadde lønnskostnader verken i foregående inntektsår eller i januar i inntektsåret, f.eks. hvis arbeidsgiver startet sin virksomhet etter 31. januar i inntektsåret, skal man benytte lønnskostnader fra første hele kalendermåned hvor det ble utbetalt lønn.

Videre er det et unntak for arbeidsgivere hvor mer enn 70 % av lønnen som er relatert til finansielle aktiviteter, knytter seg til merverdiavgiftspliktige finansielle aktiviteter. De fleste finansielle aktivitetene er unntatt mva.,⁵ men det finnes noen unntak, som f.eks. salg av akkurat tjenester.

I tillegg er det et delvis unntak for arbeidsgivere som driver både økonomisk og ikke-økonomisk aktivitet. Disse arbeidsgiverne kan velge å beregne finansskatt bare på den delen av lønnen som er tilknyttet den økonomiske aktiviteten. Det er et vilkår at det er et klart regnskapsmessig skille mellom lønnen i de forskjellige aktivitetene.

Foretak uten ansatte.

Det er som sagt arbeidsgivere med ansatte som er pålagt finansskatt. Foretak uten ansatte vil derfor ikke bli pålagt finansskatt.

Imidlertid er det nødvendig for enhver juridisk person at det er noen fysiske

Finansskatten er kort sagt en fem prosent ekstra arbeidsgiveravgift pluss en særlig skattesats på 25 % som gjelder for selskaper og innretninger som både er selvstendige skatte-subjekter og som betaler finansskatt på lønn.

personer som opptrer på vegne av foretaket. Det blir derfor viktig å klare å avgjøre når den juridiske personen har blitt en arbeidsgiver med ansatte. Verken ordet ansatt eller arbeidsgiver er definert i folketrygden, men i folketrygdlovens forarbeider er det uttalt at begrepet arbeidstaker i praksis er det samme som begrepet «ansatt».⁶ Det er videre uttalt i forarbeidene⁷ at arbeidstakere er «ansatte personer», mens frilansere er omtalt som «ikke-ansatte personer som mottar lønn eller annen godtgjørelse».

Skillet mellom ansatte og ikke-ansatte personer går altså mellom arbeidstaker og frilansere. Arbeidstaker er definert som «enhver som arbeider i en annens tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse».⁸ Dette til forskjell fra en frilanser som er definert som «enhver som utfører arbeid eller oppdrag utenfor tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse, uten å være selvstendig næringsdrivende».⁹ Det avgjørende er altså om personen er i den andres tjeneste eller ikke.

Det er for øvrig klart at selvstendige næringsdrivende, som har en enda friere rolle enn frilansere, heller ikke er ansatte. Når man vurderer om man har ansatte eller ikke, så er det altså ikke behov for å skille mellom frilansere og selvstendige næringsdrivende.

I hvert tilfelle må det vurderes konkret om en person arbeider i eller utenfor tjeneste. Vurderingen kan være vanskelig. Noe veiledning finner man i forarbeidene, som sier at begrepet frilansere kan benyttes på mange utøvende kunstnere, journalister og medlemmer

i styrer og råd. Dette er personer som vanligvis har en ganske fri rolle i forhold til sin oppdragsgiver, som gjerne har egne driftsmidler, som ikke nødvendigvis er underlagt oppdragsgiverens tilsyn eller instruksjonsmyndighet, og som gjerne kan ha flere slike oppdragsgivere på samme tid.

Siden styremedlemmer ikke er «ansatte», kan et AS ha styremedlemmer uten at det blir aktuelt med finansskatt. Til gjengjeld er en daglig leder ansatt i selskapet, og vil kunne føre til at selskapet blir finansskattepliktig. Det vil derfor kunne tenkes å være skattemessig gunstig kun å ha et styre. Hvis styremedlemmene utfører langt mer arbeid for selskapet enn det som må anses normalt for et styre, og kanskje i tillegg får store styrehonorar, ser vi ikke bort fra at det kan bli snakk om en gjennomskjæring. Det betyr at man rett og slett sier at styremedlemmene i realiteten er ansatte i firmaet og at deler av styrehonoraret må anses som lønn for dette arbeidet.

Beregning av andelen

Et viktig spørsmål er hvilke lønnskostnader som skal være med i beregningen av andelen som er tilknyttet finansielle aktiviteter. Det er greit nok at lønnen til ansatte som kun utfører finansielle aktiviteter skal være med, og at det samme gjelder for feriepenger, pensjonskostnader, naturalytelser og andre slike kostnader som direkte kan knyttes til ansatte som kun utfører finansielle aktiviteter. Videre er det naturlig å foreta en skjønsmessig fordeling av kostnadene for ansatte som utfører både finansielle aktiviteter og ikke-finansielle aktiviteter. I de fleste tilfellene vil det være hensiktsmessig å fordele kostnaden iht. til antall timer hver ansatt bruker på de forskjellige aktivitetene.

Men hva med lønnen til lønnsmedarbeideren, it-ansvarlig og andre personer med støttefunksjoner? Disse personene utfører ikke finansielle aktiviteter, men de er en forutsetning for at andre personer kan utføre finansielle aktiviteter. Skal man derfor legge til en forholdsmessig andel av disse personene sine lønnskostnader når man beregner om man er over eller under 30 %-grensen?

6 Ot.prp. nr. 29 (1995–1996) s. 28.

7 Ot.prp. nr. 29 (1995–1996) s. 28–29.

8 Jf. folketrygdloven § 1-8.

9 Jf. folketrygdloven § 1-9.

5 Jf. merverdiavgiftsloven § 3-6.

Spørsmålet er ikke nevnt verken i stortingsvedtaket eller i forarbeidene. I et høringsnotat har Finansdepartementet uttalt at man skal legge til en forholdsmessig andel av lønn fra øvrige ansatte i foretaket som understøtter de finansielle aktivitetene.¹⁰ Imidlertid er høringsnotatet et typisk «etterarbeid» og har derfor svært begrenset rettskildemessig vekt. Jeg har ikke sett at spørsmålet er diskutert i juridisk litteratur eller i Skatte-ABC.

Etter vår vurdering er også disse lønnskostnadene «knyttet» til de finansielle aktivitetene, selv om tilknytningen er indirekte, og skal derfor tas med i andelen «finansielle aktiviteter».

Hva er finansielle aktiviteter?

Som nevnt tidligere så er finansielle aktiviteter definert som aktiviteter som faller inn under næringshovedområde K i SSBs Standard for Næringsgruppering (SN2007). Nærmere bestemt er det følgende aktiviteter:

- Sentralbankvirksomhet
- Bankvirksomhet ellers
- Holdingselskaper
- Verdipapirfond, investeringsselskapet o.l. herunder:
- Finansiell leasing
- Annen kredittgivning
- Annen finansieringsvirksomhet ikke nevnt annet sted
- Livsforsikring
- Skadeforsikring
- Gjenforsikring
- Pensjonskasser
- Administrasjon av finansmarkeder
- Verdipapirmegling
- Andre tjenester tilknyttet finansieringsvirksomhet
- Risiko- og skadevurdering
- Forsikringsformidling
- Andre tjenester tilknyttet forsikringsvirksomhet og pensjonskasser
- Fondsforvaltningsvirksomhet

Det er enkelt å se at kjernen av finansbransjen, som f.eks. banker og forsikringsselskaper, er pliktige til å betale finansskatt. Problemstillingen vi ofte har fått, er å avgjøre om en aktivitet akkurat faller innenfor eller akkurat faller utenfor næringshovedområde K.

Mer spesifikt får vi ofte spørsmål om en arbeidsgivers aktivitet faller inn under definisjonen av enten holdingselskaper og/eller investeringsselskaper, eller om aktiviteten eventuelt faller inn under et helt annet næringshovedområde. For eksempel kan det tenkes at aktiviteten defineres som engroshandel, eiendomsandel eller hovedkontortjenester, aktiviteter som faller inn under henholdsvis hovednæringsområde G, L og M.

Standarden gir en kort definisjon av hver næringsgruppe, noe som gir en viss veiledning på hvilke aktiviteter som hører inn under hvilken næringsgruppe. De to næringsgruppene holdingselskap og investeringsselskap blir definert slik:

64.20 Holdingselskaper

Inkluderer:

Omfatter holdingselskapers virksomhet, dvs. enheter som gjennom eierforhold kontrollerer andre selskaper, dvs. datterselskap eller en gruppe datterselskaper og hovedvirksomheten er å eie gruppen av datterselskaper. Holdingselskapene i denne næringsgruppen leverer ingen andre tjenester til datterselskapene, dvs. de forvalter eller styrer ikke andre enheter.

Ekkluderer:

Aktiv forvaltning av foretak, foretakets planlegging og beslutningstaking grupperes under: 70.10 Hovedkontortjenester.

64.30 Verdipapirfond, investeringsselskaper o.l.

Inkluderer:

Omfatter juridiske enheter der mange investorer har gått sammen om å plassere sine midler i verdipapirer eller andre finansielle eiendeler. Disse enhetene opptrer på vegne av aksjonærene eller andelseierne. Porteføljene er tilpasset for å oppnå spesifikke investeringskarakteristika, når det gjelder spredning, risiko, forrentning og prisvolatilitet. Enhetene har lite eller ingen sysselsetting eller inntjening gjennom omsetning av tjenester, men mottar rente, utbytte og annen formuesinntekt.

Ekkluderer:

Holdingselskapers virksomhet grupperes under: 64.20 Holdingselskaper.

Pensjonskasser grupperes under: 65.30 Pensjonskasser. Formuesforvaltning grupperes under: 66.30 Fondsforvaltningsvirksomhet.

Definisjonene gir noe veiledning, men skaper også en god del spørsmål.

Skillet mellom holdingselskaper og hovedkontortjenester

Forskjellen på et holdingselskap (innenfor næringshovedområde K) og et hovedkontor (utenfor næringshovedområde K) er at et holdingselskap kun har et passivt eierskap. Dette til forskjell fra et hovedkontor som foretar tilsyn og styring av de andre enhetene i konsernet, som for eksempel å utføre den strategiske og organisatoriske planleggingen og beslutningstakingen, og ha operasjonell kontroll og styre den daglige driften i disse underselskapene.

Det kan spørres hvor mye tilsyn og styring et selskap må utføre for at det skal regnes som et hovedkontor. Rene holdingselskaper har ofte ingen ansatte, og da blir skillet heller ikke så interessant. I de tilfellene at selskapet faktisk har ansatte, antar vi at man må se hen til 30 %-grensen. Altså, hvis mer enn 30 % av lønnen er tilknyttet det å eie selskapsandelene, f.eks. i forbindelse med vurdering av hvilke selskaper man skal kjøpe, blir selskapet finansskattepliktig.

Handel og megling

Det er et skille mellom varehandel på den ene siden og handel av verdipapirer og finansielle eiendeler på den andre. Varehandel er omfattet av næringshovedområde G, mens handel med verdipapirer og andre finansielle eiendeler er omfattet av næringshovedområde K.

Standarden sier dessverre ikke noe om hva som er et verdipapir eller en finansiell eiendel. Vi har derfor sett hen til andre kilder, blant annet definisjonen av finansielle instrumenter i verdipapirhandeloven § 2–2, definisjonen av finansiell eiendel og finansiell forpliktelse i Norsk Regnskaps Standard nr. 18, og hva som ifølge Skatte-ABC er et verdipapir eller et finansielt instrument. Disse definisjonene er ikke 100 % like, men det synes som at begrepet verdipa-

¹⁰ Finansdepartementets høringsnotat av 20.03.2018, s. 9.

pirer og andre finansielle eiendeler i alle fall omfatter aksjer, egenkapitalbevis, ihendehaverobligasjoner, varederivater og derivater som relaterer seg til verdipapirer, valuta, renter, indekser eller tilsvarende. Handel og megling av slike produkter er derfor en aktivitet som kan gi grunnlag for finansskatt.

Det som faller utenfor, er altså handel og megling av de fysiske varene. Driver man f.eks. med kjøp og salg av fysisk gull eller megler leveranser av fisk, driver man ikke en aktivitet som kan gi grunnlag for finansskatt.

Salg og utvikling av eiendommer

Omsetning av faste eiendommer faller i utgangspunktet inn under næringshovedområde L, mens utvikling og oppbygging av eiendommer faller inn under næringshovedområde F. Disse typene aktiviteter gir altså i utgangspunktet ikke grunnlag for finansskatt. Spørsmålet er hva som gjelder for en konsernspiss som formelt sett ikke selger eller utvikler eiendommer, men som heller selger aksjer i underliggende singelpurpose selskaper hvor eiendommene/prosjektene er plassert? Det er ikke uvanlig at man av hensyn til skatt eller risikostyring ønsker å selge aksjer i stedet for selve eiendommen. Vi antar at dette må regnes for å være en finansiell aktivitet, siden det rent faktisk er aksjer man selger.

I disse utbyggingstilfellene vil nok dette sjeldent settes på spissen, siden man da gjerne styrer underselskapene på en slik måte at man driver hovedkontortjenester.

Den særlige inntektsskattesatsen

Foretaksform

Som tidligere nevnt må finansskattepliktige betale 25 % skatt på sitt overskudd. Denne særlige satsen gjelder kun for aksjeselskaper og andre juridiske personer som er selvstendige skattytere.¹¹ I skatteloven § 2-2 første ledd er det listet opp hvilke juridiske personer som er selvstendige skattytere. Det omfatter blant annet aksjeselskaper, sparebanker, samvirkeforetak og stiftelser, men ekskluderer blant annet ansvarlige selskaper og indre selskaper. Det samme gjelder for enkeltpersonforetak, som skattes sammen med innehaveren.

Dette betyr at ikke alle finansskattepliktige skattytere blir pålagt den høyere skattesatsen. Både enkeltpersonforetak, ansvarlige selskaper og kommandittselskaper slipper unna. Skattesatsen er to prosentpoeng lavere for disse foretakene, noe som utgjør 8 % mindre skatt. Forskjellen er ikke veldig stor, men det kan likevel være verdt å ta den med som et moment i vurderingen av hvilken foretaksform man ønsker å benytte.

Foretak uten ansatte

Et spørsmål som vi ofte har fått, er om man må betale 25 % inntektsskatt hvis man er et selskap som driver med finansielle aktiviteter, men som ikke har ansatte. Som vi har redegjort for tidligere så er slike selskaper ikke pliktige til å betale finansskatt på lønn.

¹¹ Jf. skattevedtaket § 3-3, som igjen henviser til skatteloven § 2-36 andre ledd.

Vår tolkning av regelverket er at slike foretak også slipper den økte inntektsskattesatsen. Etter ordlyden i stortingsvedtakets § 3-3 gjelder satsen for de som «svarer finansskatt på lønn», med henvisning til folketrygdloven § 23-2a. Ifølge sistnevnte bestemmelse er det «arbeidsgivere med ansatte» som «skal svare finansskatt på lønn». Ordlyden er såpass klar at det etter vår vurdering ikke er rom for å benytte den økte inntektsskatten på foretak som enten ikke er arbeidsgivere eller ikke har ansatte. Standpunktet har også støtte i forarbeidene, hvor det blir uttalt at «virksomheter uten ansatte ikke omfattes av ekstraskatten på overskuddsgrunnlaget i finansiell sektor».¹²

Blir skatten endret?

Finansskatten var omstridt allerede før den ble innført. Pr. i dag ser det ut til at stortingsflertallet ønsker å endre skatten, men det er verken klart hva som i så fall kommer i stedet eller når det eventuelt vil skje en endring. Finansministeren har anbefalt stortinget å ikke vedta endringer i år, siden det ikke blir tid til å foreta en god nok utredning til statsbudsjettet 2019. Til gjengjeld skal regjeringen forsøke å gi stortinget en orientering i forbindelse med statsbudsjettet. Personlig tror jeg at finansskatten kommer til å bli fjernet, mot at finansnæringen får en enda høyere inntektsskattesats, men jeg tør ikke spå når endringen vil skje. Inntil videre må vi forholde oss til reglene slik de er i dag.

¹² Jf. prp.1 LS (2017-2018) s. 94.

Endring av fastsettelse

I den andre artikkelen i serien om skatteforvaltningsloven, ser vi nærmere på skattekontorets adgang til å endre grunnlaget for formues- og inntektsskatt, merverdiavgift mv.

Advokat
Egil Stefan Eilertsen
Partner i Advokatfirmaet Harboe & Co

Advokat
Einar Harboe
Partner i Advokatfirmaet Harboe & Co

Fastsettingen må være uriktig

Skattekontoret kan endre en fastsettelse dersom den er «uriktig».¹ Vilkåret for endring er ikke lenger knyttet til om skattepliktige har oppfylt sin opplysningsplikt, slik systemet var i ligningsloven. Det er således uten

avgjørende betydning for vilkårene for endring om fastsettingen er uriktig på grunn av feil i skattepliktiges oppgaver. Kriteriet i Loffland-dommen, om at skattepliktige har gitt «alle de opplysninger man etter en objektiv vurdering finner at han burde ha gitt», har etter

¹ Skatteforvaltningsloven § 12-1 første ledd første punktum.